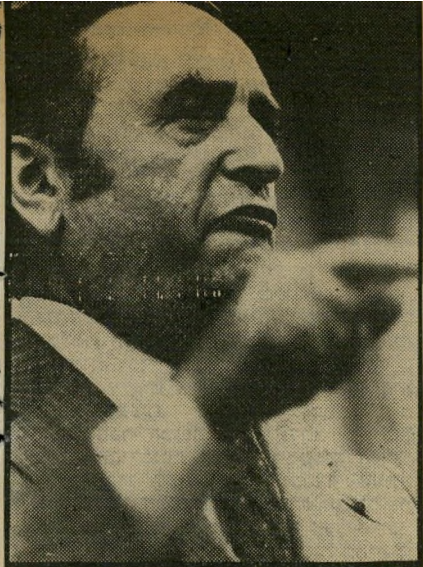

(המשך מעמוד 75)

וברצח זה הוא שמו בניו של מי שבא ותפס את מקומו בכנסת (ג'אבר מועדי). לא זה בלבד שהכנסת לא היתה עוד נקיה מפלילים, אלא שרמת הפלילים בה עלתה בהרבה על הממוצע באוכלוסייה. עקיבא נוף, הח"כ הסקנדליסטי, התאים לנוף פרלמנטרי זה.

עתה בא הסקנדל החדש של עקיבא נוף, וקבע שיא חדש. הרקע לפרשה הוא אחד הצדדים המפוקפקים ביותר של החיים הפרלמנטריים. מדי פעם שולחת הכנסת, ממשלחות פרלמנטריות, לכינוסים שונים בעולם. ממשלחות אלה מהוות קבוצות של עסקנים: הכל בכנסת יודעים שמשלחות אלה אינן אלא חלוקת-שלל. אלה הם טיולים על-חשבון

יו"ר סבידור גיבוי לשעוריה

במשלחות את הכוחות המעולים בכנסת. אולם אין כל יומרה כזאת. הנסיעות מתחלפות, בשיטה של, שמור לי ואשמור לך. בין הבוסים של הסיעות הגדולות, על-פי מפתח פנימי. כך הגיע גם תורו של עקיבא נוף להשתתף בשלל זה. אחרי שנטש ברגע האחרון לפני הבחירות את מורו ורבו, תמיר, שנשאר במידבר, וקפץ על העגלה המנצחת של הנועתי-החרות.

הפגנת ידידות

מלבבת

לא ברור אם ידעו הבוסים — ובראי שם סבידור, כי קיים צו לעיכובי-ציאה נגד הח"כ שנבחר לייצג את הרמה המורסית והאינטלקטואלית של בית-המחוקקים הישראלי בחו"ל. אך כאשר הדבר נודע לחברי המשלחת, הם הגיבו בצורה ש-הייתה ביזוי עצמי וביזוי הכנסת. נוף הגיע לנמלה-העופה. שם נוכח לדעת כי המיטרה מודעת לצו בית-הדין. האוסר את יציאתו.

ח"כ נוף וחברתו רותי הולצמן שלושה במטוס אחד

משלם-המיסים, כדי להיפגש עם חבריי פרלמנטרים אחרים, שגם הם מנצלים את מעמדם באותה צורה. אילו סבר משהו בכנסת שיש קשר כלשהו בין המטרה המוצהרת של הנסיעות (פעולה מדינית והסברתית) ובין המטרה האמיתית, יתכן שהיה נעשה נסיון לכלול

אם קיווה משהו כי הכנסת העשירית תשנה את המצב לטובה, התאכזב במהירות. שיא. עברו רק חודשים מעטים מאז נכנסה לתפקידה, וכבר התגלו בה פרשות פליליות אחדות. הציתרטרס מחבריה מעורבים עתה בחקירות פליליות, כולן בשל חשד של עבירות שיש עימן קלון.

ח"כ אמיר שמור לי ואשמור לך

תגובתו היתה אופיינית: הוא השאיר את דרכו על שולחן השוטרת, פרץ קדימה ועלה למטוס, למרות מתאותיהם החריפות של השוטרים. באותו רגע ביצע לפחות שתי עבירות: הפרת צו בית-הדין והפרעה לשוטרים בעת מילוי תפקידו.

בהגיעו למטוס התבקש לרדת ממנו. הוא סירב, המיטרה, מצידה, סירבה להניח למטוס להמריא, ואז קרה דבר חמור אף מהתנהגותו המבישה של נוף עצמו.

ח"כ ז'ק אמיר, שהוא לכאורה חבר של סיעה יריבה ואיש-האופוזיציה, קפץ בזעם ואיים שאם לא יניחו לנוף להפיר את החוק ולנסוע, לא ייסע גם הוא. היתה זאת הפגנת ידידות מלבבת מצד הח"כ שהתפרסם, בשעתו, כידידו הנאמן של פלאטו-שרון, ושיש לו, כנראה, מושגים משלו על היחסים בין החוק ובין הח"כים.

סערה מעל

לעננים

לא היה בהתנהגותו של אמיר כדי להפתיע, הרי מדהימה התנהגותו של יושב-ראש הכנסת.

לפי תקנון הכנסת, יושב-ראש הכנסת... ישמור על כבודו. איך שמר מנחם סבידור על כבוד המוסד שהוא עומד בראשו, אחרי שהוברר לו בעליל כי הברייה-משלחת שלו הפיר את החוק, התעלם מצו של בית-משפט, סרץ בכוח בנמלה-העופה והכשיל את השוטרים, המופקדים על שמירת החוק להתערבות נחפזת של משרד-המישפט, שהורה לשוטרים הנדהמים והנזעמים להניח לח"כ לטוס.

כך נוצר מצב מישפטי מסובך ביותר (ראה מיסגרת). כי חוק חסינות חבריי הכנסת נחקק לפני שלושים שנה, כשלא עלה על דעת איש בכנסת ובמדינה כי לבית-המחוקקים עלולים להסתגל להסתגל פליליים, נוכלים בינלאומיים ומקומיים. משום-כך אין בחוק סייגים למניעת ניצולו לרעה לשם הפרת-החוק פשוטה.

אולם במשך שלושים שנים אלה הידרדרו החיים הפרלמנטריים בצורה שטישטשה את הגבולות בין הכנסת והעולם התחתון. הרמה האישית בכנסת הידרדרה לתהום. מדי פעם מתגלים פרטים על העבר וההווה של חברי-כנסת, הגורמים לדמוקרטיה הגון להסמיק מבושה. כאשר פרטים אלה מתפרסמים בחו"ל, הם ממיטים חרפה על המדינה כולה. בארץ הם מערערים את יסודות האמון בכנסת, ובכך הם מסכנים את עצם קיומה של הדמוקרטיה.

היה לפרשה צד סיקנטי, שהתאים לקר מדיה זולה. נוף לקח עימו לטיול המהנה את האשה הידועה עתה בציבור כאשתו. הוא לא ידע כי באותו מטוס נמצאת גם אשתו החוקית. כך המריאה השלישיה כולה למרום — והמשיכה מעל לעננים בוויכוח הנזעם, כשמירה נוף מוחה בתוקף באוזני היו"ר המעופף של הכנסת על התנהגותו.

לא היה זה קטע מסרט מסוג ב' — אלא תמונה מחיי הפרלמנט הישראלי, בשבוע שבה סיפחה הכנסת את רמת-הגולן למדינה וגרמה לסערה עולמית.

הצד המישפטי: חסינות רחבה מדי?

הכנסת היא רחב מדי וכוללני יותר מן הדרוש. בסיפרו של הפרופסור אמנון רובינשטיין, המישפט הקונסטיטוציוני של חדינת ישראל, הוא אומר בעמוד 261: "חסינות רחבה זו (החסינות לפי סעיף 1 לחוק) לא חלה על הבעת דיעה בעליפה ובכתב בלבד, אלא אף על מעשה שנעשה. אין היא מוגבלת לפעולות שנעשו בכנסת, אלא אף חלה, מחוצה לה, יתר-עליכן, החסינות תופסת לא רק כאשר מדובר על פעולות שנעשו במילוי תפקיד, אלא אף, למען מילוי תפקיד. מבחינה זו הרחיקה מדינת-ישראל לכת בהגנה שהעניקה לחברי-הכנסת, ויש סוברים שהרחיקה לכת מעבר לתחום הרצוי."

יש לשער כי גם השוטר וגם הקצין של מישטרה-הגבולות, אשר נתקלו בהתנגדותו של נוף כשביקשו להורידו מן המטוס, לא ידעו את פרטי העדינים של חוק חסינות חברי-הכנסת. הם רק ידעו כי בידם צו-יעכובי-ציאה ולפניהם חברי-כנסת המסרבים להיכנע לו. עליכן פנו מייד ליועצת המישפטית של המישטרה, וביקשו את הוות-דעתה באשר להמשך פעולתם. גם היועצת לא היתה בטוחה במהלכיה, והיא פנתה לסגנו של היועץ-המישפטי לממשלה, יורם בריסלע. כאשר שמע זה את העובדות שהונחו לפניו, ונשאל באופן ספציפי אם יש אפשרות להשתמש בכוח כדי להוציא את חברי-הכנסת מן המטוס, בדק בריסלע את הסעיף המדבר על מעצרים של חברי-כנסת, שכן רק בעת מעצרו מותר לשוטרים להשתמש בכל האמצעים הסבירים הדרושים לביצועו, כולל בכוח. אך חוק חסינות חברי-הכנסת מגן עליהם גם מפני מעצרו.

חברי-כנסת חסינים מפני מעצרו, מילבד מיקרה אחד, כאשר הם נתפסים בשעת ביצוע פשע, שיש עימו שימוש בכוח. הפרעת השלום או בגידה. כך אומר סעיף 3 לחוק-החסינות. כאשר בדק בריסלע את העבירות לכאורה, שאותן ביצע ח"כ נוף בעת עלייתו למטוס, מצא כי אף אחת מהן אינה בגדר "פשע". שכן העבירה של הפרעה לשוטרים במילוי תפקידו אינה "פשע", אלא עבירה קלה יותר, הקרויה "עוון". גם שיבוש הליכי מישפט או הפרעה לשליח בית-דין, שאולי גם הן מתאימות לעובדות המעשה, הם עוונות ולא פשעים.

מכיוון שלא היתה זכות לעצור את הח"כ, הורה היועץ-המישפטי למישטרה שלא להוריד את הח"כ בכוח מהמטוס, ולהניח לו לטוס עם יתר חברי-המשלחת. בריסלע גם הורה למישטרה לפתוח בחקירת מיקרה, כדי לברר אם לא בוצעה כאן עבירה פלילית כלשהי — אולי אחד מהעוונות שזכרו לעיל — ולהגיש את תיקי-החקירה השלם ליועץ המישפטי. אם יתגלו ראיות לכאורה על עבירה, שאין לצידה חסינות לחברי-הכנסת, יפנה היועץ-המישפטי לכנסת, ויבקש את הסרת חסינותו של הח"כ. יתכן כי התנהגות כזו של חברי-כנסת, שהוא גם עורך-דין במקצועו, היתה מזועזעת את הציבור במדינה מתוקנת. אבל במדינת-ישראל, שבה הורשעו שני ח"כים בענייני שוחד, וחבר-ממשלה עומד בפעם השנייה לדין בהאשמה חמורה, יעברו בוודאי לסדר-היום גם על התנהגות כזו, שכל אורח אחר היה משלם עליה בעונש ובמעצר.

כאורה, זה פשוט מאוד. מגיע אורח לנמלה-העופה, ומצא כי יש נגדו צו-יעכובי-ציאה מן הארץ. מישטרה הגבולות מונעת את עלייתו למטוס, והוא חוזר הביתה. צו-יעכובי-ציאה מהארץ אינו בא בהפתעה לאדם, שכן מייד אחרי שביתי-המישפט מוציא צו כזה, הוא מעביר את העתק לדי האדם המנוע מלנסוע, כדי שיוכל להתגונן מפניו. אם בכל זאת בוחר האזרח להתעלם מהצו, בתיקוה שמזלו ישחק לו, או שמישטרה-הגבולות תתרשל בתפקידה, לא יופתע כאשר תימנע יציאתו מן הארץ. ואם ינסה להתחכם עוד יותר ולעלות למטוס בגניבה, בניגוד להוראת השוטרים, הוא ייעצר — אפילו בכוח — יורד מן המטוס ויועמד לדין.

כל הפרוצדורה הזו, הפשוטה וטיבעית כל-כך לגבי אורח רגיל, משתבשת לגמרי כאשר מדובר בחברי-כנסת, כפי שהתגלה במיקרהו של ח"כ עקיבא נוף. בית-המישפט היה מוסמך להוציא נגדו צו-יעכובי-ציאה מהארץ, מכיוון שצו זה הוצא בענייני אישיות, לפי בקשת אשתו, שדאגה לתשלום דמי-המוזנות של בתם. בעניינים אלה אין לח"כ כל חסינות שהיא, ועליו להיכנע לפסיקת בית-המישפט.

אילו היה עקיבא נוף נוסע לחו"ל בנסיעה פרטית, בלי קשר לתפקידו בכנסת, יתכן שהעניין היה פשוט יותר, ולא היו מתעררות בעיות מישפטיות מיוחדות. אך כאשר הח"כ נמצא יחד עם חבריו במישלחת פרלמנטרית רשמית, שוב אין הוא אורח רגיל.

חוק חסינות חברי-הכנסת, וזכותיהם וחובותיהם, תשי"א — 1951, מעניק בסעיף 1 חסינות מוחלטת לחברי-הכנסת על מעשים שנעשו במילוי תפקידם או למען מילוי תפקידם. החוק לא נחקק להגנתם של חברי-הכנסת האינדיבידואליים, אלא להגנתה של הכנסת, כדי למנוע שיבושים בפעולותיה. לכן אין גם כל אפשרות לוותר על חסינות זו. ברגע שמונה ח"כ נוף על-ידי הכנסת כנציגה במישלחת רשמית — אפילו זו ממשלחת מיוחדת, המאפשרת טיול-חורף לחברי-כנסת שהמדינה רוצה ביקרם — הוא חסין מכות סעיף 1 לחוק-החסינות. יתכן מאוד כי למען מילוי תפקידו זה במישלחת הרשמית מותר היה לו לעשות מה שעשה כדי להגיע למטוס ולמלא את שליחותו.

מדוע נקט הח"כ בדרך זו, ולא פנה בעוד מועד לבית-המישפט כדי לבטל את הצו נגדו — הפיתרונים לח"כ, כך, למרות שצו-יעכובי-ציאה מן הארץ הוצא באופן חוקי, ואין לח"כ חסינות נגדו, ואפילו ידע על קיומו קודם נסיעתו לנמלה-העופה. יתכן שתעמוד לו חסינות מלאה, מכיוון שנסיונו להגיע למטוס היה, למען מילוי תפקידו כחברי-כנסת, כדי להשתתף במישלחת הרשמית.

אם גם נביא את המיקרה עד אבסורד, ונאמר כי כדי להגיע למטוס תקף חברי-הכנסת את השוטר שעצרו, גרם לו חבלות, והצליח לחמוק למטוס, יתכן שגם אז עדיין היתה עומדת לו חסינותו. גם אילו רצח הח"כ את השוטר שעמד בדרכו בעת מילוי תפקידו הפרלמנטרי — יתכן שגם אז היתה עומדת לו חסינותו. המיקרה הזה יצביע שוב על-כך שחוק חסינות חברי-